

יתרו ומשה – טיבו של הקשר

1. שמות פרק יח

(א) וַיִּשְׁמַע יִתְרוֹ כֹּהֵן מִדְיָן חֹתֵן מֹשֶׁה אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה אֱלֹהִים לְמֹשֶׁה וּלְיִשְׂרָאֵל עַמּוֹ כִּי הוֹצִיא ה' אֶת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם: (ב) וַיִּקַּח יִתְרוֹ חֹתֵן מֹשֶׁה אֶת צִפְרָה אֵשֶׁת מֹשֶׁה אַחֵר שְׁלוּחִיהָ: (ג) וְאֵת שְׁנֵי בָנֶיהָ אֲשֶׁר שָׂם הָאֱחָד גִּרְשָׁם כִּי אָמַר גֵּר הָיִיתִי בְּאֶרֶץ נְכַרִּיהָ: (ד) וְשֵׁם הָאֶחָד אֱלִיעֶזֶר כִּי אֱלֹהֵי אָבִי בְּעֶזְרִי וַיִּצְלַנִי מִמַּחְרַב פְּרָעוֹה: (ה) וַיָּבֵא יִתְרוֹ חֹתֵן מֹשֶׁה וּבָנָיו וְאִשְׁתּוֹ אֶל הַמִּדְבָּר אֲשֶׁר הוּא חֹנֶה שָׁם הַר הָאֱלֹהִים:

2. מכילתא דרבי ישמעאל יתרו - מסכתא דעמלק פרשה א

"וישמע יתרו". מה שמועה שמע ובא?

מלחמת עמלק שמע ובא, שהיא כתובה בצדו, דברי ר' יהושע.

ר' אלעזר המודעי אומר, **מתן תורה שמע ובא**, שבשעה שנתנה תורה לישראל זעו כל מלכי האדמה בהיכליהם, שנאמר (תהלים כט ט) "ובהיכלו כלו אומר כבוד".

באותה שעה נתקבצו כל מלכי אומות העולם אצל בלעם הרשע. אמרו לו: **בלעם שמא המקום עושה לנו כמו שעשה לדור המבול**, שנא' "ה' למבול ישב וישב ה' מלך לעולם". אמר להם: שוטים שבעולם,

כבר נשבע הקדוש ברוך הוא לנח שאינו מביא מבול לעולם, שנא' (ישעיה נד ט) "כי מי נח זאת לי אשר נשבעתי מעבור מי נח עוד על הארץ".

אמרו לו: **שמא מבול של מים אינו מביא, מבול של אש מביא!**

אמר להם: אינו מביא לא מבול של אש ולא מבול של מים, אלא **תורה נותן הקדוש ברוך הוא לעמו** ולידידיו, שנא' (תהלים כט יא) "ה' עוז לעמו יתן".

כיון ששמעו כולם מפיו הדבר הזה, ענו כולם ואמרו אחר כך: "ה' יברך את עמו בשלום", ופנו והלכו איש למקומו.

3. זבחים דף קטז

"דאיתמר: בני ר' חייא ור' יהושע בן לוי, **חד אמר: יתרו קודם מתן תורה היה, וחד אמר: יתרו אחר מתן תורה היה**... כתנאי: "וישמע יתרו כהן מדין" - מה שמועה שמע ובא ונתגייר? ר' יהושע אומר: מלחמת עמלק שמע... ר' אלעזר המודעי אומר: מתן תורה שמע ובא... ר' אליעזר אומר: קריעת ים סוף שמע ובא".

4. שמות רבה ו - משל הציפור הנמלטת

ו. דבר אחר "וישמע יתרו" הדא היא דכתיב (משלי יט, כה) **לץ תכה ופתי יערם והוכים לנבון יבין דעת: עמלק ויתרו היו בעצה עם פרעה כשראה יתרו שאבד הקדוש ברוך הוא את עמלק מן העולם הזה ומן העולם הבא תוהא ועשה תשובה שכן כתיב למעלה כי מחה אמחה את זכר עמלק ואח"כ וישמע יתרו**. אמר אין לי לילך אלא אצל אלוה של ישראל... משל לצייד שהיה צד צפרים. צד את הראשונה. בא לצוד את השניה הלכה וישבה לה על איקונין של מלך. עמד לו הצייד תוהא בה אמר לה: אם אזרק עליה אבן אני מתחייב בנפשי, ואם אתן את הקנה מתירא אני שלא יגע באיקונין של מלך. איני יודע מה אומר לך אלא למקום יפה ברחת ונפלטת.

כך בלעם ראה ליתרו ועמלק בעצה עמד על עמלק ומחה שמו בא לראות יתרו מצאו שעשה תשובה אמר לו למקום יפה ברחת הוי איתן מושבך כאברהם הוי **לץ תכה** זה עמלק **ופתי יערים** זה יתרו **והוכח לנבון** זה משה שהוכיחו יתרו כשראהו יושב ודן את ישראל כל היום אמר לו מדוע אתה יושב לבדך נבול תבול אמר לו מדעתי לא תעשה כן אלא המלך בהקדוש ברוך הוא שנאמר (שמות יח, יד) ועתה שמע בקולי איעצך מה כתיב אחריו וישמע משה לחותנו ויעש כל אשר אמר:

5. שמות יתרו - בריתות קודמות ומעשי חסד

(ו) ויאמר אל משה אני חתנך יתרו בא אליך ואשתך ושני בניה עמה: (ז) ויצא משה לקראת חתנו וישתחו וישק לו וישאלו איש לרעהו לשלום ויבאו האהלה: (ח) ויספר משה לחתנו את כל אשר עשה ה' לפרעה ולמצרים על אודת ישראל את כל התלאה אשר מצאתם בדרך ויצלם ה': (ט) ויסד יתרו על כל הטובה אשר עשה ה' לישראל אשר הצילו מיד מצרים: (י) ויאמר יתרו ברוך ה' אשר הציל אתכם

מיד מצרים ומיד פרעה אשר הציל את העם מתחת יד מצרים: (יא) עתה ידעתי כי גדול ה' מכל האלהים כי בדבר אשר זדו עליהם: (יב) ויקח יתרו חתן משה עלה וזבחים לאלהים ויבא אהרן וכל זקני ישראל לאכל לחם עם חתן משה לפני האלהים:

6. שמות רבה ז – שלח לחמך

דבר אחר "וישמע יתרו" הדא היא דכתיב (קהלת יא, א) שלח לחמך על פני המים כי ברוב הימים תמצאנו וכי בני אדם שוטים הם שנותנין לחמם על פני המים? ועל מי אמר? על יתרו, שנתן לחמו למשה שנאמר (שמות ב, כ) קראן לו ויאכל לחם הווי שלח לחמך על פני המים, זה משה שנאמר (שם, י) כי מן המים משיתיהו למה? כי ברוב הימים תמצאנו ויבא אהרן וכל זקני ישראל לאכל לחם:

7. שמות – חסד הדדי: "קראנה לו ויאכל לחם"

ויברח משה מפני פרעה וישב בארץ מדין וישב על הבאר: (טז) ולכהן מדין שבע בנות ותבאנה ותדלנה ותמלאנה את הרהטים להשקות צאן אביהן: (יז) ויבאו הרעים ויגרשום ויקם משה וישען וישק את צאנם: (יח) ותבאנה אל רעואל אביהן ויאמר מדוע מהרתן בא היום: (יט) ותאמרן איש מצרי הצילנו מיד הרעים וגם דלה דלה לנו וישק את הצאן: (כ) ויאמר אל בנתיו ואיו למה זה עזבתן את האיש קראן לו ויאכל לחם: (כא) ויזאל משה לשבת את האיש ויתן את צפרה בתו למשה:

8. שמות פרק ג – התגלויות במדבר

(א) ומשה היה רעה את צאן יתרו חתנו כהן מדין וינהג את הצאן אחר המדבר ויבא אל הר האלהים חרבה: (ב) וירא מלאך ה' אליו בלבית אש מתוך הסנה וירא והנה הסנה בער באש והסנה איננו אפל: (ג) ויאמר משה אסרה נא ואראה את המראה הגדל הזה מדוע לא יבער הסנה: (ד) וירא ה' כי סר לראות ויקרא אליו אלהים מתוך הסנה ויאמר משה ויאמר הנני: (ה) ויאמר אל תקרב ה' של נעליך מעל רגליך כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קדש הוא: (ו) ויאמר אנכי אלהי אביך אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב ויסתר משה פניו כי ירא מהביט אל האלהים: (ז) ויאמר ה' ראה ראיתי את עני עמי אשר במצרים ואת צעקתם שמעתי מפני נגשיו כי ידעתי את מקאביו: (ח) וארד להצילו מיד מצרים ולהעלותו מן הארץ ההוא אל ארץ טובה ורחבה אל ארץ זבת חלב ודבש אל מקום הפנעני והחתי והאמרי והפרזי והחוי והיבויסי: (ט) ועתה הנה צעקת בני ישראל באה אלי וגם ראיתי את הלחץ אשר מצרים לחצים אתם: (י) ועתה לכה ואשלחך אל פרעה והוצא את עמי בני ישראל ממצרים: (יא) ויאמר משה אל האלהים מי אנכי כי אלהי אל פרעה וכי אוציא את בני ישראל ממצרים: (יב) ויאמר כי אהיה עמך וזה לך האות כי אנכי שלחתיך בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלהים על הכר הזה:

9. שמות פרק ד

(יח) וילך משה וישב אל יתרו חתנו ויאמר לו אלכה נא ואשובה אל אחי אשר במצרים ואראה העודם חיים ויאמר יתרו למשה לך לשלום: (יט) ויאמר ה' אל משה במדון לך שב מצרים כי מתו כל האנשים המבקשים את נפשך: (כ) ויקח משה את אשתו ואת בניו וירכבם על החמר וישב ארצה מצרים ויקח משה את מטה האלהים בידו:

11. שמות רבה פרשה כז – יתרו שיתר פרשה בתורה

ח ד"א "וישמע יתרו": שבעה שמות נקראו לו... יתר כשהיה עובד כוכבים שנאמר (שמות ד) "וישב אל יתרו חותנו", ומשנתגייר הוסיף לו אות אחת כשם שעשה לאברהם ונקרא יתרו, ד"א יתרו שיתר פרשה אחת בתורה שנאמר ואתה תחזה מכל העם, חובב שחיבב את התורה כמו שכתוב בפרשת (במדבר י) ויאמר משה לחובב....

12. (כא) ואתה תחזה מכל העם אנשי חיל יראי אלהים אנשי אמת שנאי בצע ושמת עליהם שרי אלפים שרי מאות שרי חמשים ושרי עשרות: (כב) ושפטו את העם בכל עת והיה כל הדבר הגדל יביאו אליך וכל הדבר הקטן ישפטו הם והקל מעליך ונשאו אתך: (כג) אם את הדבר הזה תעשה וצוך אלהים ויקלת עמך וגם כל העם הזה על מקמו יבא בשלום: (כד) וישמע משה לקול חתנו ויעש כל אשר אמר:

13. במדבר פרק י פסוק כט – הזמנה למסע

ויאמר משה לחבב בן רעואל המדיני חתן משה נסעים אנחנו אל המקום אשר אמר ה' אתו איתן לכם לכה אתנו והטבנו לך כי ה' דבר טוב על ישראל: